

NORGES TEKNISKE VITENSKAPSAKADEMI
Norwegian Academy of Technological Sciences
NTVA

<http://www.ntva.no>

KD

11 SEPT. 2006

200601145-21

Utdannings- og forskningsdepartementet
Postboks 8119, Dep

0032 Oslo

Lerchendal gård, NO- 7491 TRONDHEIM

Saksbehandler: Generalsekretær Hein Johnson

Tlf.: 73590863/73595463 Fax.: 73590830

e-post: Hein.Johnson@ntva.ntnu.no

Trondheim 07.09.06

Uttalelse til Kunnskapsdepartementets høring om

Endringer i opplæringslovens bestemmelser om fag- og yrkesopplæring

Vi viser til brev av 15.05.06 fra Kunnskapsdepartementet ved avdelingsdirektør Jan Ellertsen der Norges Tekniske Vitenskapsakademi, NTVA, inviteres til å avgi høringsuttalelse til nevnte sak.

Denne høringsuttalelsen er utarbeidet av undertegnede og forevist Akademiets president og visepresident som gir uttalelsen sin tilslutning.

Generelle betraktninger

Hensikten med lovforslaget om fag- og yrkesopplæring er å tilrettelegge for et kvalitetsløft i denne opplæringen. Det tas i forslaget sikte på forenklinger, tilpasning til dagens behov, bedre definering av partenes oppgaver og klarere organisering. Problemer med den gamle ordningen har bl.a. vært en svak organisasjon og en diffus ansvarsfordeling som har medført en mangelfull utvikling av denne opplæringsvirksomheten.

Det overordnede målet for fag- og yrkesopplæringen må være at opplæringen gir den enkelte elev og lærling en utdanning som er tilpasset vedkommendes forutsetninger og interesser, og at næringslivet og det offentlige får den kompetansen det er behov for. Når det nå er et stramt arbeidsmarked samtidig som Kunnskapsministeren må arrangere dugnad for å skaffe tusenvis av manglende lærlingeplasser, er det nærliggende å tro at ordningen ikke fungerer godt nok. Dette er en meget uheldig situasjon fordi norsk næringsliv vil i økende grad være avhengig av kompetent personale i alle funksjoner. Fag- og yrkesopplæringen er avgjørende for utnyttning av teknologiske nyvinninger og nye produksjonsmetoder i arbeidslivet. For konkurranseutsatte næringer vil tilgangen på kvalifisert personale være avgjørende for videre utvikling.

En bedrift vet stort sett hva det koster og hva de får igjen når den gir en lærling plass. Dersom bedriften ikke anser dette som en god måte å rekruttere nye arbeidstakere på, kan det lett oppfattes som at ordningen koster mer enn den gir. Det blir derfor viktig å stille spørsmålet om hvorfor enkelte bedrift ikke anser lærlinger som framtidige medarbeidere. Noe av svaret kan være at en for stor andel av lærlingene oppfattes som lite motiverte og eller ukvalifiserte. Samtidig er det mange små og mellomstore bedrifter som ved stimulerende og motiverende tiltak fra de ansvarlige partene kunne fremstå som kompetente lærebedrifter. Det kan for mange små bedrifter være en høy terskel å komme over når medarbeidere skal bruke tid på lærlinger med faglig ledelse, instruksjon, rapportering mm.

Elevene som følger fag- og yrkesopplæringen utgjør en heterogen gruppe med tilhørende ulike læringsstrategier. Noen elever anser dette som en karriereveg til ingeniørutdanning, mens andre er skoletrette og avskyr skolegang generelt og teorifag spesielt.

Opplæringsloven for fag- og yrkesopplæringen må styrke lærlingordningen ved å:

- ansvarliggjøre øverste ledelse i kommune, fylkeskommune og bedrift/konsern
- styrke mulighetene for individuelt tilrettelagt opplæringsløp for den enkelte elev/lærling fra første klasse til avsluttet lærlingkontrakt
- styrke kontakten mellom skole og bedrift slik at elevene alt fra første klasse er kjent med bedriftenes forventninger til lærlingene
- sørge for tiltak som tar vare på elever og lærlinger som ikke vil fullføre utdanningsløpet

Ansvar

Det administrative ansvaret for lærlingordningen må ligge på høyeste nivå i kommune, fylkeskommune og bedrift/konsern. Yrkesutdanningen har avgjørende betydning for at næringslivet og de offentlige skal få kvalifisert arbeidskraft. NTVA støtter lovforslagene som løfter ansvaret for lærlingordningen opp fra lavere nivå til toppledelsen i de berørte organisasjonene. Det offentlige har i tillegg til næringslivet et ansvar for å opprette lærlingeplasser. Reform 94 forutsetter en fagopplæring med 2 år i skole og 1 (evt 2) år i bedrift. Man har registrert at det ofte er vanskelig å finne lærlingplass i bedrift og eleven får da tilbud om å ta det 3. året i skole. Fravær av næringslivsdelen i opplæringen anses uheldig, og lovforslagets ansvarsfordeling mellom fylkeskommune, yrkesopplæringsnemnda og bedriftene bør være egnet til å bedre tilgangen på lærlingeplasser utenfor skolen. Samtidig oppleves det at læreplasser står ledige uten søkere.

For de elevene som ikke har lærlingeplasser har fylkeskommunen ansvar for opplæringen som skjer i skolen det tredje året. Denne opplæringen bør også være gjenstand for oppfølging og evaluering.

Hovedansvar ligger hos skoleeieren for å sikre kvalifiserte lærere i vgs. Men det er samtidig departementets ansvar at kvantitet og kvalitet på utdannede lærere er tilpasset skolenes behov. Det må også være departementets ansvar å utvikle og tilby etter- og videreutdanningstilbud for lærere.

Tilrettelagt opplæringsløp

Fag- og yrkesopplæringen er et viktig bidrag til rekruttering av ungdom til utdanning innen realfag og teknologi. Dette er arbeidskraft norsk næringsliv og det offentlige har stort behov for. Opplæringen kombinerer teori og den praktiske anvendelse på en måte som passer mange elever. Samtidig er det andre elever som nærmest er blitt allergiske mot teori gjennom ti år skolegang. Mange elever sliter med at fag- og yrkesutdanningen har for mye obligatoriske teorifag og at mye av dette ikke er direkte rettet mot det praktiske arbeidet eleven og lærlingen møter. Elever som ikke er motiverte for teori må få tilbud om alternative undervisningsopplegg som er rettet mot yrkesutdanningen uten å ta hensyn til generell studiekompetanse. Det må være fylkeskommunens ansvar å utvikle slike tilbud. Løsningen på dette problemet ligger i stor grad i læreplanenes utforming, men noe kan også gjøres i samarbeidet mellom skole og bedrift og der står yrkesopplæringsnemnda sentralt.

Kontakten mellom skole og bedrift

At mange elever ikke er velkomne i bedriften som lærling kan skyldes at den forutgående opplæringen i for liten grad har vært praktisk rettet mot det framtidige yrket og at opplæringen i for liten grad har stilt eleven overfor de kravene som stilles på en vanlig arbeidsplass. En lærlingplass må for elevene framstå som noe de må "strekke seg etter" og ikke som en selvfølgelig karriereveg. Når kontakten mellom skole og bedrift blir for svak vet partene for lite om hverandres arbeidsforhold og forventninger. Resultatet kan bli at lærlingen av arbeidsgiver oppfattes som lite motivert og ukvalifisert. For å styrke samarbeidet mellom partene mener derfor NTVA at det pedagogiske personalet skal være representert i opplæringsnemndene (NTVA støtter mindretallets forslag. Se kap. 3.4 Lovarbeidsgruppens forslag)

Avbrudd

Det framgår i liten grad av lovteksten ansvaret for oppfølging av elever og lærlinger som avbrytere skole og lærekontrakt. Tidlig oppfølging og fleksible tilbud som kan holde eleven eller lærlingen inne i systemet, er et viktig ansvar for fylkeskommunen. Dette må understrekes i loven. Ulike former for praksisbevis kan være en del av svaret på dette.

Merknad til enkelte punkter i høringsdokumentet:

NTVA er enig i:

- (s.10) at fylkeskommunen har et helhetlig ansvar for det overordnede kvalitetsarbeidet uansett om opplæringen skjer i skole eller bedrift. Dagens ordning med delt ansvar mellom fylkeskommune og yrkesopplæringsnemnda er uheldig.
- (s. 11) at lærebedriftens ansvar for kvalitetssystem og rapportering må ligge hos bedriftens ledelse og ikke hos bedriftens opplæringsleder.
- (s. 11) lovarbeidsgruppens forslag (kap. 2.3)
- (s. 30) mindretallets forslag (kap. 3.4)
- (s. 31) lovarbeidsgruppens enstemmige forslag (kap. 3.4)
- (s. 42 og 43) lovarbeidsgruppens forslag (kap. 4.3)
- (s. 50) lovarbeidsgruppens forslag (kap. 5.3)
- lovforslagene (kap. 7)

For NTVA, med hilsen

Hein Johnson
Generalsekretær